

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 3 Fylke: Hedmark
 Tilleggsspørsmålnr. Herad: Valer
 Emne: Brynet Bygdelag: Nordberg
 Oppskr. av: Fru Marinussen Gard: Moland
 (adresse): Braskeridfoss G.nr. 4 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Det eldske eg kan minnest om brynet (Ljabrynet) - 40-50år - er at kvar stallekar hadde sitt bryne i sin brynetùtt som hang i lùkesestrappen midt bak (eller i lùgjerde). Og på gardom var det (for slùmaskineue kon.) hanger av ljar og ei rad med brynetùtter. Nå fins det knapt rest av ein brynetùtt på nokon gard, og ljar er det lite med. Andre slags bryner - til òksar og kniver - er som før.

1. Ein lùker helst „lerine“, eller „lerinstein“, og kein (ein-) for kniver og òksar. Hvis det var Ljabryne fra Odalen, sa dei „odolùgen“ - eller Odal-stein. Sandstein, sa dei ofte om Ljabrynet som var av rau sandstein.
2. Mest lùker ein naturstein som dei kjøp er i lùtikken, og er kommet fra ymse kantar av landet, der det er produkt-sjon av natursteinbryner. Men kunststein har vorte meir auleg nå. Brukbar brynestein i marka fins ikke her.
3. Grovere eggjern som lett blir rùndslitne i eggen, sliper ein stùdt på rùndstein, også dei som har fult skal i eggen. Men dei brynes mange gonger mellom slipingene.

Finere eggreidskap har dei finere slipeslein til.

4. Tynning av ljaeggen med hammer har jeg ikke hørt om. Sliping er kjend frå uminn-
- 5 nelige tider! Flat slipeslein minnes ingen her.
6. Ein god lja kunne gå heile skiftet, ein dårlig lja "sto" ikke lang stunda. Det var vanlig å slippe en del ljar for skiftet
7. Ein leiker berre eit leryne. Jeg har også sett "Smekaslekke" bli brukt istf. leryne. Den var ^{av} tre med sand på, festa med lim.
- 8 Det vanlige er å ta ljaen av orret, men i hastverk (og når ein har steinhoggi) kunne ein ta den stille på. Eggen heldt ein mot seg.
9. Ein legg v. armen over ryggen på ljaen og støtter orret mot bakken. Så stryker ein skiftevis over og under eggen på langs, eiken frå festet mot spissen eller omvendt mens v. handa glid ellusom lerynet går. Skubbort leiker ein ikke.
10. "Prinbitt". Den var laga av tre og kjevva med smale nevestrimler, lerreimer eller plåt og hadde ein krok til å heuge på liggjorda.
11. Pryne i horn kjemmer ein ikke her.
12. Pötellen heuger ein bak.
13. Naturslein bløyter ein, kamslein ofte med olje.
14. Nei. Somme sa: "Sass i breivattne"
15. Ukjend.
16. Nei.
17. Nei, men i sola blir den hardere.
18. Nei.